

Till Naturvårdsverket.

Svar på Naturvårdsverkets (NV) remiss med ärendenummer NV-01688-19 rörande

”Buller från vindkraftverk”.

Föreningen Svenskt Landskapsskydd (FSL) lämnar härmed följande synpunkter:

Innehåll:

1. Våra yrkande
2. Allmänt om remissen
3. Påverkan på människors hälsa
4. Mätmetoder
5. Undersökning om störning
6. Erfarenheter från verkligheten
7. Konsekvenser av en sänkning till 35 dB
8. Hur ska vägledningen tolkas?
9. Är alla konsekvenser av allt buller med?
10. Tillsynsmyndighetens arbete
11. Våra förslag till förbättringar
12. Motsägelser i remissen
13. Exempel på fel i bullerberäkningar
14. Kommentarer till referenserna
15. Miljönyttan

1. Våra yrkande:

FSL yrkar att vägledningen omarbetas så att större hänsyn tas till närboende, att man stoppar vindkraftsutbyggnaden tills alla missförhållanden är utredda. Om inte stopp kan uppnås så ska 30 dB (A) gälla eller 5 km avstånd mellan verk och fastighetsgräns gälla under fem år och därefter utreda konsekvenserna.

Remissen gör inte på något sätt livet lättare för de som störs idag och i framtiden både på kort och lång sikt. Vårt mål är att ingen ska störas av något av alla de ljudkaraktärer som vindkraften ger upphov till. Vi kan inte se någon i ögonen och säga, du kommer att få stora problem med ditt och din familjens liv när verken väl börjar snurra, det är olyckligt att NV inte intar samma hållning. Vi motsätter oss den inställningen och vi undrar varför NV behandlar människor på landsbygden på detta vis. NVs uppgift är att vårda naturen! Det bor människor där.

Dessutom föreslår NV att de som har fritidshus och vill fly bullrande miljöer nu ska få sämre villkor och drabbas av 40 dB, se sida 8. Det går ju stick i stäv mot tidigare hänsyn.

Remissen uppfyller inte miljöbalkens krav på hänsyn och försiktighetsmått. Speciellt när det gäller ett så komplext område som ljud måste ett stort mått av försiktighet vara ett krav. Sänk med 5 dB till 35,0 dB resp. 30 dB från och med nu och se till att worst-case alltid används av sökanden. Vi kan även tänka oss ett meteravstånd till fastighetsgräns för att vindbolagen inte ska få lägga en dödande bullermatta över annans mark. Äganderätten måste respekteras. Idag så smygexproprieras grannars mark. Grannarna är rättslösa. Vi menar att 3 km är ett bra skydd gällande dB(A) men vad gäller andra ljudtyper så är ett längre avstånd motiverat. Vi överlåter till NV att utreda konsekvenserna av våra förslag men vi kan inte se något som helst

negativt med att använda miljöbalkens försiktighetsmått.

2. Allmänt om remissen:

NV ligger hjälplöst efter den tekniska utvecklingen och har hittills bara lyssnat och rättat sig efter vindkraftsbranschens behov. Ett exempel på detta är resonemanget kring amplitudmodulering som man bara skriver bort och överlämnar till tillsynsmyndigheten. Hur ska denna förfara om NV inte vägleder?

NV pekar inte på några förändringar i remissen, vi saknar ett eget kapitel om de förändringar som NV tänker sig.

Remissen utgår från ett allt för snävt perspektiv. Om man menar allvar med en vägledning kring buller måste alla ljudets karaktärer och konsekvenser beskrivas och beaktas. Remissen innehåller obegripliga motsägelser som måste redas ut. Likaså är formuleringar så ofullständiga och luddiga att det kommer att bli svårt att hitta en ny bättre praxis och risken är att allt blir som förut. Vi förutsätter att slutprodukten blir

robust med tydlig vägledning där man sätter ner foten och skyddar människan.

Inledningsvis anges att man måste ta hänsyn till de störningar som uppstår lokalt. De hänsyn som tas idag är inte tillräckliga men remissen gör inte något för att förbättra för närboende.

Vi vill även uppmärksamma NV på att den personal som jobbar som servicetekniker kommer att utsättas för alla ljudtyper, långt över 40 dB (A), under långa tider. Vi vill se en total konsekvensanalys gällande buller utifrån NVs förslag, den saknas.

3. Påverkan på människors hälsa:

Människor förväntar sig att det är tystare i tysta områden än i ex.vis. städer. Enligt Erik Skärbeck vid SLU, Alnarp så upplevs ett ljudtryck på 50 dB i staden lika bullrande som 43 dB i ett tyst område.

Vidare kan man förstå Karl Bohlins uttalande om hur mer störande närboende är som att det krävs 4 dB mer för att en person som inte är utsatt för dagligt vindkraftsbuller ska vara i nivå med en drabbad person. Man

blir alltså känsligare efter hand som drabbad. Förmodligen av stress.

Vi ser en tydlig trend i hur NV tar till sig forskning som visar att de problem som finns väger mycket lätt medan den forskning som kommer fram till att det knappast finns problem väger mycket tungt. Man får känslan av att NV är partisk och inte ger en rättvisande bild av den allvarliga situation som närboende upplever trots att det enligt vår uppfattning finns tusentals vittnen till de allvarliga konsekvenser som vindkraftens buller medför. Detta är med all sannolikhet toppen av ett isberg.

NV redovisar inte heller någon form av hälsoeffekter som kan uppkomma på lång sikt. En störning är ett hot mot hälsan t.ex. när närboende direkt efter driftsättning får rubbad nattsömn. NV har en mycket tydlig hållning gällande skillnaden mellan störning och hälsoeffekt. Som vi tolkar det anser NV att man kan störas hur mycket som helst och under hur lång tid som helst utan att man får några hälsoeffekter. NV kan inte

längre blunda för att störning är starkt förknippat med hälsoeffekter. Verkligheten visar att NV är på fel spår. Forskningen görs i simulerade miljöer och ligger många år efter. Att NV grundar sin vägledning på allt annat än verkligheten är beklämmande och vi ser negativa konsekvenser på landsbygden runt om i hela landet.

Att som NV t.ex. föreslår isolera bort lågfrekvent- och infraljud går bara med väggar med flera meters tjocklek.

Landsbygden utsätts idag för ett stort medicinskt experiment som myndigheterna tappat greppet om och som styrs av en skicklig lobbyverksamhet samt en praxis som glidit ifrån den vägledning som var tänkt att skydda närboende. Vi anser att det finns goda möjligheter att 0% ska störas av de vindkraftverk som byggs i framtiden samtidigt som förnybarhetsmålet uppnås. Speciellt som NV talar om att det är bara 1-1,5 % av landets yta som behövs för att förnybarhetsmålet ska uppnås.

Vi finner det oacceptabelt att någon

överhuvudtaget måste offra delar av sin livskvalitet. Man ska inte bråka med människor för att uppnå sina mål. Målet måste i första hand vara att människor ska få bättre livskvalitet. Förnybarhetsmålet måste komma i andra hand.

4. Mätmetoder:

De mätmetoder som används idag tar inte de hänsyn och uppfyller inte de försiktighetsmått som miljöbalken ställer på en miljöfarlig bullrade verksamhet i ett tyst område. Mätmetoderna är flera men man ska sträva efter en tydlig och acceptabel metod som ger omgivningen samma livskvalitet som före verken etablerades. Dagens mätmetoder kan inte skydda människor och tar inte hänsyn till alla ljudets karaktärer utan bara till dB (A). De är för oprecisa och osäkerhetsfaktorerna är för stora. När NV underkänner den svenska modellen avseende kuperad terräng, är det upp till NV att hitta metoder som når acceptans.

När verksamhetsutövaren utför

egenkontroller efter driftsättning så är det lätt att förstå hur hen utför dessa. Blir de någonsin ifrågasatta av tillsynsmyndigheten? Vi har inte sett tecken på det.

Under 31,5 Hz kommer heller inte med för att klara inomhusmiljöer. De parametrar som används är för generösa mot sökanden och uppfyller inte kraven på ett "worst-case-scenario". NV nämner värsta-fall på sidan 13 men bara i samband med att box-modellen nämns. Vi ser här ett tydligt exempel på glidning och otydlighet. Värsta-fall ska alltid gälla! Standardvärden och medelvärden används vid beräkningar medan vi anser att de värden som är specifika för platsen ska användas. Beslutsfattarna har länge sett mellan fingrarna vad gäller detta och vi menar att det måste utgå tydliga direktiv att det är förhållandena under alla dygnets timmar och under sämsta tänkbara perioder som alla beräkningar ska göras. De beräkningar som konsulter idag presterar har blivit slentrian utan djupare kunskap om

den omgivning som verken kan komma att påverka. Hade allt skötts rätt hade acceptansen ur bullersynpunkt från närboende varit 100 %-ig.

Vidare är det viktigt att vindkraftens ljudutbredning i ett område inte isoleras. Om det finns andra störande verksamheter i området, lantbruks- och skogsmaskiner, en större väg, tåg, flyg eller annat som stundtals höjer ljudnivån ska dessa räknas in i den kumulativa beräkningen. Idag har vi sett att man bara bryr sig om andra vindkraftverk i grannskapet. Varför? Den verksamhet som kom sist in i området får dämpa sin verksamhet eller förbjudas. Helheten är den som påverkar människor. Under detta avsnitt vill vi tydligt framhålla att alla mätningar ska utgå från den del av verket som är närmast de drabbade, d.v.s. rotorspetsen.

5. Undersökningar om störning:

När vi fick möjligheten att träffa NV i december 2018 presenterades en undersökning om hur många som stördes av

vindkraftverk. Man kom fram till att ca 10-15 % stördes i olika grad. Man ansåg att detta var en väl genomförd undersökning men det visade sig senare att den var så dålig att den inte kunde presenteras i Vindval då Vindvals kriterier inte uppfylldes. Trots detta anser NV att detta är ett trumfkort som ska ligga som underlag i den nationella diskussionen. Undersökningen är alltid ett tungt argument vid samråd och inför beslut. Undersökningen var upplagd så att personer inom 5 km från verken var uppmanade att svara på frågor om hur störda de var av vindkraftverken. Statistiskt sett är det 4% som bor 0-1 km från verken, 12% 1-2 km, 20% 2-3 km, 28% 3-4 km och 36% 4-5 km från verken. Det säger sig självt att de som verkligen störs av buller hamnar i en minoritet och drunknar i det stora flertalet som inte störs. Enligt samtal med de som bor mellan 0-2 km så uppskattar de att det är 60 % som har problem med bullerstörningar vilket är helt oacceptabelt. När vi sökte de som gjort undersökningen

och bad dem redovisa var alla svarande bodde kunde inte detta anges trots flertalet påstötningar. Var detta bara en skrivbordsprodukt? Vi hävdar vidare att man inte kan göra en så stor grupp som man gör i redovisningen av antalet störda när man har ett spann på 35-40 dB. Skillnaden i ljudstyrka är för stor och vi menar att man bör använda grupper med max 2 dB skillnad, 38-40 o.s.v. Resultatet blir det samma här, de som bor långt ifrån får för stor tyngd i statistiken. För det tredje ser vi att på de kartor som visas i ansökningar så är avstånden mellan den olika dB-linjerna alltför lika. Om källbullret är 105 dB så är den första linjen på 55 dB strax intill verket och sedan kommer de andra linjerna. Hur kan 50 dB försvinna på så kort sträcka medan det kan vara hundratals meter där det bara är 5 dB skillnad? DB-skalan är logaritmisk och därför borde avstånden mellan linjerna inte vara linjär utan just logaritmisk. Att använda dessa metoder är att vilseleda myndigheter och närboende.

Det är häpnadsväckande att detta får passera, liksom det mesta i de handlingar som sökanden överlämnar för granskning, utan en ända kritisk fråga från myndigheter. Om NV har en agenda om att så många ska störas så måste NV klart och tydligt berätta det för de som hotas. Varför har NV inte 0 som mål?

6. Erfarenheter från verkligheten:

Varje vindkraftsansökan följs med stor skepsis av de som hotas, de närboende. Vid samrådsmötet anges att det är acceptabelt att 10-15 % kommer att störas. Man anger dock aldrig hur mycket. Det är djupt olyckligt att man från myndigheter accepterat denna siffra och inte strävar mot 0%. Vi har god kontakt med personer som blivit utsatta för övergrepp från verksamhetsutövaren med myndigheter och domstolars goda minne. Man talar om terror, mobbning, nonchalans, övergrepp, osanningar, stress m.m. under långa tider. Inte bara under den långa tid som det tar att ansöka utan i värsta fall ytterligare ca 25 år

med problem av olika slag. Detta vittnar drabbade om från hela i stort sett hela landet.

Exempel på störningar är långvarig stress, utebliven nattsömn, man måste flytta, man säljer sitt hus med förlust, etablerade verksamheter stänger ner, någon ny går inte att starta, skuggor, blinkningar, man kan inte sitta ute och fika, rekreation blir svår liksom att utnyttja allemansrätten för svampplockning och liknande, m.m. Dessa blir till långvarig stress vars följdverkningar bifogas 1).

Vi får samtal där man upplever hopplöshet för att ingen tar deras situation och hot på allvar. Det finns människor som en gång tyckte om vindkraft men när verksamheten kom igång blev hela livet annorlunda när vindkraftens negativa konsekvenser blev verklighet i deras närhet.

Det har kommit in flera hundra klagomål till landets kommuner kring vindkraften och det är framförallt buller som är problemet. Som sagt vi har anledning att tro att detta är

toppen av ett isberg.

De finns de som bodde längre bort än samrådet nådde som är störda. Vi anser att om man använt worst-case-scenariot hade mycket, kanske allt, lidande kunnat undvikas. Sökandens parametrar för att beräkna buller beskriver inte värsta tänkbara scenario och vi måste tillbaka till ett tänk där man värnar människor så att de kan bo kvar med bibehållen livskvalitet. De som bor nära verken oroar sig dagligen för, hur kommer mitt liv att störas idag, kommer jag att kunna sova, från vilket håll blåser det idag, kommer någon att hjälpa oss, o.s.v.

7. Konsekvenser av att sänka till 35 dB:

Vi anser att det inte blir några som helst konsekvenser för sökanden och för Sveriges elproduktion om man sänker till 35,0 dB under alla förhållanden eller har ett väl tilltaget meteravstånd. Förnybarhetsmålet äventyras inte. Det finns bara vinnare då regelverket blir tydligt.

Andra förnybara energikällor kan utvecklas som inte är intermittenta dit en

ansvarstagande projektör kan söka sig. Ur ett rättviseperspektiv kan inte de närboende ta hela bördan av den förnybara utbyggnaden. Vi anser att utbyggnaden går att göra utan bördor för de närboende. Men alla ljudets karaktärer/egenskaper ska utredas inte bara dB(A). Om det innebär ytterligare sänkning, under 35 dB, så får det bli så.

8. Hur ska den nya vägledningen tolkas?

En tydlig vägledning behöver inte tolkas. Nu är det okunniga beslutsfattare utan förankring i verkligheten som ska tolka NV:s luddiga regler som glidit dit vindkraftsbranschen vill. Det tydligaste hade varit ett avstånd i meter. Som det är idag vilseleder konsulter de närboende och beslutsfattare på alla nivåer. De är skickliga och iskalla affärsmän utan empati och förståelse. De använder fel och för få parametrar och det är bekymmersamt att NV vill bortse från förhållandet vindskyddat läge. Vindskyddat läge har visat sig vara ett stort problem för närboende och den

parametern behövs. Andra parametrar som man alltid ska ha med är sökradie, beräkningshöjd, lufttryck, relativ fuktighet, luftens energiinnehåll, inversionsproblematiken, temperatur (ex.vis -20 istället för idag +15), temperaturgradient, råketslängd, fasaddämpning, osäkerhetsfaktorer, standardavvikelse, olika vindhastigheter, vindriktning, fluktuationer, flödesresistens, höjdlinjer, topografi, platsspecifika värden, ISA-standard, maximal ljudutbredning, källjud, modeinställningar, rotorbladsdesign, pitching, hur bladen böjs, totalhöjd, tornhöjd, torndesign, rotorspets hastighet, kumulativa effekter, andra störande ljud i omgivningen, hänsyn till skillnader i olika delar av landet, om skogen huggs ner, framtida slitage på verken, alltid worst-case-scenariot under allameteorologiska förhållanden, kanske det finns fler. Att det ska vara rätta värden är en självklarhet.

9. Är alla konsekvenser av allt buller med?

För det första är det bara dB(A) som mäts

vilket visat sig inte utgör något skydd för de närboende.

Barn hör bättre än vuxna och deras situation ska tas hänsyn till.

Man ska kunna sova med öppet fönster på natten.

Lågfrekvent- och infraljud tas inte med fullt ut.

NV har som utgångspunkt i remissen, bara tagit med människors upplevelser av buller men för helhetens skull så borde andra levande varelsers situation tas med. Varför ska dessa inte tas hänsyn till? Djur hör ju bättre än människor och lider förmodligen mer. Vi måste föra deras talan.

De konsekvenser som drabbar landsbygden förminskas. Det måste bli en ändring!

10. Tillsynsmyndighetens arbete:

I verkligheten blir det de närboende som blir tillsynsmyndighet och de som får ta jobbet.

När de närboende hör av sig om bullerproblem så blir det aldrig någon ändring till de klagandes fördel. Därför är det viktigt att det blir rätt från början så vi

slipper dessa diskussioner. Klagomålen visar på hur illa dagens vägledning fungerar.

Det måste finnas en återkoppling mellan de olika aktörerna inom tillståndskretsen och tillsynskretsen. Vi anser att vi FSL får göra mycket av detta arbete.

11. Våra förslag till förbättringar:

Vägledningen ska vara så bra att inga tolkningar kan förekomma. Ingen av de närboende ska störas.

Vi förstår inte varför NV håller fast vid att vissa ska störas när man vet vad detta innebär för närboende.

Ett avstånd i meter kan etableras vilket gör att ingen kan fuska.

För att värna äganderätten ska man utgå från fastighetsgräns och inte som idag från en plats på hustomten. Om inte detta kan accepteras ska 35,0 dB, kanske så lågt som 30 dB, införas överallt.

Mätningar och beräkningar ska visa på hela dygnets påverkan inte som nu en kortare tid vid 8 m/s vid en viss höjd.

Vi kan inte förstå varför de som tillfälligtvis

bor eller befinner sig i ett område ska ha 35 dB medan de som bor permanent hela tiden ska utsättas för 40 dB. Det är helt ologiskt.

Vad ligger bakom detta råd?

12. Motsägelser i remissen:

Hela remissen motarbetar en dräglig livsmiljö i en stor del av landet och NV måste se konsekvenserna i verkligheten. Vi vill se de analyser som ligger bakom NVs påståenden som gör att landsbygden ska utsättas för fortsatta övergrepp.

Remissen sid 2. NV är naiva då man förutsätter att verksamhetsutövaren kör verken på reducerad drift för att klara ljudet. Man ska inte få sätta upp större verk än att man vid mode 0 klarar ljudvillkoren. Man fortsätter med att det är av stor vikt att bullerstörningarna minimeras. Man kan inte påstå att man har minimerat risker när 10-15 % störs inom 5 km avstånd och ca 60 % inom 2 km avstånd från vindkraftverken. Ordet minimera låter bra men har i verkligheten gett sökanden rätt att lägga sig på den nivå sökanden önskar.

NV påstår att man ligger nära WHO's riktlinjer men WHO underkänner dB(A) som mätmetod. Man kan vidare inte offra delar av landsbygden för att uppnå en miljönytta som NV inte redovisar. Den analysen väntar vi på med spänning.

Att vindkraftsljud skulle vara likt ett naturligt brus och att man kan dra slutsatser av detta håller vi inte med om då vindkraftsljud har helt andra egenskaper än naturliga ljud.

Sidan 3, talar om den meteorologiska påverkan som NV beskriver. Här vill man senare inte kännas vid när man ser till de forskningsrapporter som finns i ämnet, t.ex. Conny Larssons rapport.

Vad gäller amplitudmodulerat ljud avstår NV från att ta ställning men säger sig samtidigt värna om och vill minimera påverkan på människor. I samma andetag säger man att tillsynsmyndigheten (TSM) ska be verksamhetsutövaren att utreda och åtgärda problemet med amplitudemodulation. NV vet att detta aldrig kommer att ske från TSMs sida och

skulle det mot förmodan ske så kommer verksamhetsutövaren inte att följa beslutet. Några sanktioner delas nämligen inte ut till vindkraftens verksamhetsutövare. Det är så branschen fungerar och NV ska inte komma med förslag som är lätta att kringgå eller fuska med.

Sid 5 här säger NV att det finns skäl att tro att större verk ger mer av de egenskaper som dB(A) inte kan mäta men likväl vill man inte frångå 40dB(A).

Vidare hänvisar man till folkhälsmyndighetens (FH) råd om ljud inomhus men den skala som används tar inte hänsyn ända ner till 0 Hz, den slutar vid 31,5 Hz. Detta måste ändras.

Som tidigare nämnts så anser vi att det är minst lika viktigt att man har samma hänsyn vid friluftsområde som där människor bor permanent. Dagens vägledning minimerar inte risker. Kumulativa effekter ska inte utgå från generella värden utan från platsspecifika för att minimera störning.

Sid 6 tredje stycket där undrar vi vad NV

menar med ordet överskatta i det sammanhanget.

Vidare för NV ett resonemang om avtagande respektive ökat buller i förhållande till vindriktning. Återigen är det naivt att tro att verksamhetsutövaren skulle sätta verket i ett lägre mode och därmed gå miste om pengar. Speciellt som det inte finns någon tillsyn som skulle medföra några sanktioner.

Sid 7, här anger NV att störningarna är främst på kvällar och nätter men man har inget krav på att mäta på dessa tider utan det är verksamhetsutövaren själv som bestämmer.

Att 1 dB är en mycket liten skillnad kan inte stämma då en sänkning från 40-37 ger en halvering av ljudstyrkan.

NV utgår allmänt från att NV vet bäst och att remissmottagarna inte har så stor kunskap.

NVs kunskap är bl.a. baserad på vindkraftsbranschens fakta och politiskt korrekta uppfattningar. Forskningen sitter i samma båt.

Sid 8 berättar om att en god planering kan undvika samma misstag som man gjort hittills. Vi håller med och våra förslag går i den riktningen. NV däremot går bara halvvägs och minimerar inte störningarna utan förutsätter att de kommer att öka. De som bor nära andra störningskällor i samhället känner ett mer förutsägbart buller medan de som bor nära vindkraftverk utsätts med varierande vindstyrka hela dygnet med ett stort mått av osäkerhet. Vägtrafiken minskar betydligt på natten liksom tåg, flyg och industrier. Det gör inte vindkraften.

Ekvivalentnivån ska utvärderas under minst 30 minuter. Det är en klen tröst för de som bor kanske under 25 år nära verken.

Långtidsmätningar, beräkningar med rätt parametrar, ska genomföras under tillståndsprocessen av opartiska konsulter.

På sid 9 anger man att påverkan på andra byggnader saknar forskning men då ska försiktighetsprincipen gälla liksom i alla vindkraftsärenden. Vi motsätter oss att

standardiserade värden används. Då kan man inte få en rättvisande bild av verkligheten på den drabbade platsen. Inversion ska vara med annars minimerar man inte den störande ljudutbredningen som NV så ofta påtalar.

Vad gäller mätmetoder hänvisar vi till föregående skrivningar i detta svar.

På sidan 13 avvisar man att ange ljudnivåer ska anges med decimaler. Med tanke på att 40 dB oftast blir 40,5 dB och till nackdel för närboende så föreslår vi att decimaler ska med oavsett värde. 40 ska vara 40,0 o.s.v. Återigen så vill NV inte minimera störningar trots att man påstår så inledningsvis. Bra att man tar upp "värsta-fall" det som tidigare benämnts "worst-case" men man måste då se till att rätt parametrar används.

Man talar om faktiska förutsättningar att påverka ett projekt. Förutsättningar är en sak men att verkligen få igenom sina krav är något helt annat. Tror NV verkligen att närboende skulle sova bättre om natten om man var mer delaktig i en slitande process

under kanske 5-10 år.

När tog sökanden de hänsyn som NV radar upp på sidan 13? Har NV varit på ett samrådsmöte och sett hur skickligt projektörerna presenterar sina planer? Vad gäller kontrollprogram som ska upprättas anser vi att de närboende ska vara delaktiga.

13. Exempel på fel i bullerberäkningar:

När vi studerar bullerberäkningar så ser vi många fel vilka inte ifrågasätts under någon del av tillståndsprocessen. Anledningen är att NVs vägledning är otydlig och är föremål för bred tolkning vilket drabbar landsbygden och dess invånare. Man begär ibland in kompletteringar men inget ifrågasätts. Man anger att enstaka överskridanden får förekomma vilket är i strid med värsta-fall-regeln och att minimera påverkan.

Man skattar hur hus kan dämpa buller med utgångspunkt från gamla undersökningar och med en bedömning utifrån NVs vägledning, inte hur det ser ut i verkligheten.

Man räknar på verk som inte kommer att byggas.

Man använder medelvärden och standardvärden, inte värden från verkligheten vilket gör att värsta-fall inte kan klaras.

Vid ett tillfälle undersökte man två vindkraftsindustrier ganska nära varandra, alla ingångsvärden var exakt samma!

Vissa uppgifter uppger man vara sekretessbelagda vilket naturligtvis är oacceptabelt när det handlar om det NV säger sig värna. Man anger tydligt att de ljuddata man kommer fram till inte kan garanteras. Man anger olika mode för olika verk för att man ska klara ljudgränser men verken är lika stora vilket innebär en stor frestelse för verksamhetsutövaren att köra alla på full kraft. Man anger kumulativa värden från närliggande vindkraftsområden men inte från verk i samma område. Man undersöker inte infra- och lågfrekventljud fullt ut eftersom den skala som man hänvisar till slutar vid 31,5 Hz.

Koordinaterna ändras under processens gång. Man använder fel parametrar och fel värde på parametrarna som då inte kan ge det skydd som var tänkt.

Sammanfattningsvis vill vi understryka att sökanden/ljudkonsulterna gör allt för att få ett tillstånd med undermåliga beräkningar som aldrig ifrågasätts.

14. Kommentarer till referenserna:

När det gäller forskning så ter det sig mycket märkligt att man kan sjösätta landets största industrisatsning utan att det finns färdig forskning hur konsekvenserna drabbar. Forskningen ligger långt efter och då ska försiktighet användas. Att det inte finns belägg för vissa konsekvenser innebär aldrig att dessa inte existerar. Vi vill understryka att det är skillnad på forskning och verklighet.

Vi anser att NV ligger under stor press för att göra det möjligt att bygga så många verk som möjligt för att uppnå förnybarhetsmålet. Detta krockar med många andra mål som finns i samhället men

vi upplever att vindkraften har fått en egen gräddfil där i stort sett bara rovfåglar kan stoppa verk. Referenserna i remissen är noga utvalda så att de inte talar illa om vindkraften. Den tolkning av referenserna som NV gör kan stark ifrågasättas då de inte är tillräckligt långtgående och kommer fram till att mer forskning behövs. Kort sammanfattning av referenserna:

1. WHO är en tung instans men vi anser att NV misstolkar deras resultat då WHO diskvalificerar att mäta i dB(A). WHO:s linje är inte i nivå med NVs speciellt när NV påstår att 40 dB(A) är lika med de 38 dB(A) som WHO rekommenderar

2. Pedersen har varit en av de som först studerade hur människor påverkas av buller från vindkraftverk. Det är en gåta att man tar till sig så gamla undersökningar som gör det omöjligt för människor att leva ett normalt liv.

3. Man plockar bara ut de som ev. kan vara till fördel för en etablering medan allt som talar emot göms undan.

4. Man understryker i danska Sundhetsstyrelsens rapport att det finns stora osäkerheter och att mycket återstår att göra. Den kan inte användas på det sätt som NV vill, bifogas 2).

5. van Kamp och van den Berg säger att vindkraftverk är betydligt mer störande än andra ljudkällor. Flyg, bilar, tåg m.m. rör sig hela tiden medan ett vindkraftverk hela tiden står kvar och bullrar för det mesta. Man hittar ingen specifik effekt som vindkraftverken ger på människor och diskuterar inte vidare om det är en mer allmän hälsoeffekt där många organ samtidigt påverkas vilket är en brist i rapporten. Man konstaterar vidare att man inte gjort några långsiktiga undersökningar utan endast under kort tid.

6. Folkhälsomyndigheten tar liksom NV inte heller hänsyn till alla ljudfenomen från vindkraftverk.

7. Nilssons genomgång visar än en gång att det som NV vill höra tar man till sig och Nilsson avfärdar allt som går emot NVs

önskan. De studier som Nilsson refererar till är för gamla, mellan 10-15 år. Inga nyare tas med.

8. Johannes Pohls studier bekostas av vindkraftstillverkaren Enercon och han kan betraktas som partisk. Han har häpnadsväckande slutsatser om hur människor ska kunna utstå buller från vindkraftverk. De verka vara hämtade från en annan värld, övertalning, delaktighet, sluta fred med bullret är några av de metoder han vill använda.

9. Bohlin är en av NVs kelgrisar även om han faktiskt sagt att man mäter fel idag. Man mäter när människor inte störs när man borde mäta när människor störs. Almgren är djupt involverad och partisk när det gäller att främja vindkraften genom att hans analyser blivit norm. Han är en av grundarna till dagens vägledning.

10. Eriksson m.fl. anser till skillnad från NV att störningar p.g.a. buller ger hälsoeffekter såsom allmän störning, sömnstörning, försämrad kommunikation, kognitiva

effekter, fysiologiska stressreaktioner samt påverkan på endokrina, metabola och immunologiska funktioner. Men NV tolkar detta som om att det inte är en hälsoeffekt bara en störning. Detta är djupt stötande. Man konstaterar vidare att mer forskning och kunskap behövs och vi anser återigen att försiktighetsprincipen ska användas.

11. SOU 2013:57, kapitel 8.2 talar om "Offentlighetsrättsligt skydd enligt miljöbalken". Vi håller med om det offentligas ansvar men NV uppnår inte det skydd som avhandlas här.

12. Rapporten är från 2009 och speglar inte dagens verk som vägledningen ska hantera. Rapporter som är daterade ett visst år har förmodligen forskning från flera år bakåt i tiden att stödja sig på, så uppgifterna är kanske upp till 10 år äldre än vad som anges när rapporten gavs ut.

13. Simuleringar blir aldrig rätt och detta arbete är för gammalt, från 2009. Våra berättelser från närboende litar vi mer på.

14. Det som kommer in i Vindval är det som

främjar en utbyggnad. T.ex. en rapport om hur renar påverkades togs bort eftersom den skulle påverka utbyggnaden i Norrland negativt.

Så allmänt om dessa referenser kan sägas vara att nämnda personer har i hög grad inte själva forskat utan bara gjort kunskapssammanställningar vilket kan medföra att man bara tar fram ett genomsnitt av det man hittat och de negativa hälsoeffekterna inte redovisas. Vidare är dessa till stor del finansierade av stater och kan anses vara politiskt korrekta. Hur skulle dessa personer annars få fler anslag? En dansk forskare, Henrik Möller vid Århus universitet, var modig och sa obekväma sanningar om vindkraftens buller och fick sparken!

15. Miljönyttan:

NV skriver inledningsvis på sidan 2 "att riktvärdena är väl avvägda i förhållande till den miljönytta som vindkraften medför". Något som visar på att detta mycket centrala och tunga påstående är korrekt

finns inte och det kan bara uppfattas som ett tyckande vilket i sin tur leder tankarna till ordet tjänstefel. Miljönytta är ett vitt och komplext begrepp som kräver en förklaring. Vi kan bara konstatera att miljönyttan, om NVs påstående är rätt, har ett orimligt högt pris i vissa delar av landet. Om miljönyttan ska vägas in så hamnar man i kravet att alla parametrar ska vägas in, även de som är negativa för vindkraftsetablering.

Vindkraften är miljöfarlig vilket kommer att gälla även i framtiden. Parametrarna kan delvis hämtas i detta remissvar.

Slutsatsen från oss är att miljönyttan kan erhållas och accepteras om våra yrkanden uppfylls.

I NVs slutredovisning ska miljönyttan ställas mot 40,5 dB(A) där NV visar att deras påstående är rätt. Vidare konstaterar man att buller under 40 dB inte ger upphov till negativa hälsoeffekter utöver att buller kan upplevas som störande. Långvarig störning leder till negativa hälsoeffekter. I missivet uttrycker man det som att inte finns någon

forskning som hittat samband mellan vindkraftsbuller på den nivån och andra mer "allvarliga negativa hälsokonsekvenser".

Man uttrycker sig olika, negativa hälsoeffekter respektive allvarliga negativa hälsokonsekvenser. Vad menas och vad är skillnaden? NVs påstående att det inte finns någon forskning som visar detta är inte trovärdigt, se bilagor 3). Vi anser att bara det faktum att det finns en risk ger anledning till försiktighet vilket idag har försvunnit genom en glidning i praxis.

Tvärtemot vad miljöbalken anvisar i sina hänsynsregler. Observera att miljöbalkens hänsynsregler talar om olägenheter inte bara om skador. Vi anser att de som bor nära vindkraftverk inom 35,0 dB linjen utsätts för olägenheter och löper stora risker att drabbas av negativa hälsoeffekter på lång sikt. Detta visar sig inte inom några år utan vi får tänka på 10-15 års sikt innan man ser symtomen, se bilaga 1). NV kan inte påstå att det inte finns problem med den vägledning som man nu vill sjösätta.

Slutligen:

Vi lyssnar till verkligheten och på de drabbades historier. De är självupplevda och skakande berättelser. Hela remissen måste göras om och utgå från att människor ska få en bättre livskvalitet. Förnybarhetsmålet och speciellt vindkraften får stå tillbaka medan andra förnybara energikällor ska få större utrymme. Människor, närboende, ska skyddas i första hand.

Höganäs den 25 september 2019

Föreningen Svenskt Landskapsskydd

Kontaktperson

Henrik Wachtmeister

Strandgatan 39

263 32 Höganäs

henrik@knutstorp.se

070 – 607 96 84